

Հայկական գիտահետազոտական հանգույց Armenian Research & Academic Repository

Սույն աշխատանքն արտոնագրված է «Մտեղծագործական համայնքներ
ոչ առևտրային իրավասություն 3.0» արտոնագրով

**This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial
3.0 Unported (CC BY-NC 3.0) license.**

Դու կարող ես.

պատճենել և տարածել նյութը ցանկացած ձևաչափով կամ կրիչով
ձևափոխել կամ օգտագործել առկա նյութը ստեղծելու համար նորը

You are free to:

Share — copy and redistribute the material in any medium or format

Adapt — remix, transform, and build upon the material

1119

сир.
Р. УСЛЕП

27 JUN 2009

БАВЛА 4044УУТ8

3K33
2-28

4652705

3676402

2011

ԸՆԿ. ՍՏԱԼԻՆԻ ՆԱՄԱԿԸ ԿՈՎԿԱՍԻՑ
(ԴՐՎԱԾ Ե 1909 թ. ԳԵԿՏԵՄԲԵՐԻՆ)

Ստորև հրատարակվող «Նամակ Կովկասից հանդիսանում է «Նամակներ Կովկասից» սեր յի նամակներից մեկը, վոր գրել է ընկ. Ստա «Պրովետարիյ» բերքին (Բայշևիկների որգս վոր լույս եր տեսնում 1906-1909 թվականներին 1909 թվականի դեկտեմբերին:

Այդ նամակները գրված են Բագվից, ուր այն ժամանակ Ստալինն աշխատում եր անկեղալ վիճակում, Սովիլչեգորսկի ախտից փախչելուց հետո: Արխիվային նյութերից դատելով, 1909 թվականի դեկտեմբերին ընկ. Ստալինը «Պրովետարիյ» բերքին ուղարկել է յերեք կամ չորս «Նամակներ Կովկասից»: Դրանք արդեն չեյիք կարող տպագրվել «Պրովետարիյ» բերքում այն պատճառով, վոր համաձայն կենսկոմի 1910 թ. հունվարի պիեմումի վորոշման՝ փրակցիոն կենտրոնները լուծելու մասին, բայշևիկները դադարեցրել էյին իրենց առանձին որգանի հրատարակումը. իսկ ՌՍԴԲ Կուսակցության կենտրոնական որգանում, վորի խմբագրությունը մինչև 1911

լականը բաղկացած եր յերկու բայշևիկից և երեքից և Զինովյովից), յերկու մեմբերից արտով և Դան), մի լեհից (Կարսիյ, ապա Լե-), տպագրվել եր միմիայն մի «Նամակ Կովկասից», (№ 11, փետրվարի 26 (13-ին, 1910 թ.), ովիբված եր Բագվի գործերի դրոբյանը: այստեղ տպագրվող «նամակի» հրատարակությունը, վորը խաբազանում է Թիֆլիսի մեմբերիկների լիկվիդատորական գործունեությունը, չեր կարող, իհարկե, թույլատրվել «Սոցիալ-դեմոկրատի» եջերում, որա խմբագրության մեմբերիկյան մասի կողմից և հրապարակվեց միմիայն հունիսի 7-ին (մայիսի 24-ին), 1910 թվականին, «դիսկուսիոն բերքիկ»-ի 2-րդ համարում (հավելված «Սոցիալ դեմոկրատի»), Կովկասի մեմբերիկների առաջնորդ Ան-ի (Ն. Ժորգանիայի գրական կեղծանունը) պատասխանի հետ միասին, վորն իր այդ պատասխանով, ինչպես ասել եր Լենինը, միայն «հաստատեց «Նամակներ Կովկասից» նյութի հեղինակի ծանր մեղադրանքները» (տես Լենին, հատոր 14, եջ 317):

Ստալինի նամակն ուներ վոչ միայն տեղական (Թիֆլիսի կամ Կովկասի համար) հետաքրքրություն: Նրա մեջ շոշափված հարցերն ընդհանուր կուսակցական հսկայական նշանակություն ունե-

113447-42

30193

յիմ, վորովհետև Թիֆլիսի մեմշեպիկները որիմա-
կով, մերկացվում եր ընդհանուր ուսական լիկ-
վիդատորության եյությունը, վարը տրոցկիզմի
ոժանդակությամբ փարթամորեն ծաղկել եր
ոեակցիայի տարիներին և վորի դեմ կատաղի
պայքար եյիմ մղում բայլշեպիկները մի շարք տա-
րիների ընթացքում:

«Նամակն» արտատպվում ե «Դիսկուսիան
քերթիկ»-ից առանց փոփոխության:

«ԲԱՅԼՇԵՎԻԿ»-Ի ԽՄԲԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆ

Արդյունաբերության զարգացման տեսակե-
տից Թիֆլիսը ներկայացնում ե Բազմի ուղղակի
հակադրությունը: Յեթե Բագուն հետաքրքիր ե
վորպես նավթարդյունաբերության կենտրոն,
Թիֆլիսը կարող ե հետաքրքիր լինել սոսկ վոր-
պես Կովկասի վարչական-առևտրական և «կուլ-
տուրական» կենտրոն: Թիֆլիսի արդյունաբերա-
կան բոլոր բանվորների թիվը հասնում ե մոտ 20
հազարի, այսինքն՝ ալիլի քիչ, քան գինվորներն ու
վոստիկանները: Միակ խոշոր ձեռնարկությունը
յերկաթուղիների արհեստանոցներն են (մոտ 3500
բանվոր): Մյուս ձեռնարկություններում կան
յերկու հարյուրական, կամ հարյուրական, իսկ
մեծ մասամբ քառասնական-քսանական հոգի:
Դրա փոխարեն Թիֆլիսը բառացի լցված ե առև-
տրական ձեռնարկություններով և նրանց հետ
կապված «առևտրական պրոլետարիատով»:
Ռուսաստանի մշտապես աշխույժ տենդային խո-
շոր շուկաներից թույլ կախում ունենալը Թիֆ-
լիսի վրա դրոշմում ե անշարժության կնիք: Իսկ

գլխավորագրողին սուր ընդհարումների բացակայությունը, վորոնք հատուկ են միայն արդյունաբերական խոշոր կենտրոններին, նրան վերածում է դրսից մղում սպասող ինչ վոր հասճի: Հենց դրանով է բացատրվում այն, վոր մենչեվիզմը, իսկական «աջ» մենչևիզմն այնքան յերկար ժամանակ սրահպանվեց Թիֆլիսում: Այլ բան է Բազմում, վորտեղ բայլչեիկների դասակարգային հստակ դիրքն աշխույժ արձագանք է գրանում բանվորների մեջ: Այն, ինչ վոր Բազմում «ինքնըստինքյան հասկանալի յե», Թիֆլիսում բացահայտ է դառնում միմիայն յերկարատե դիսկուսիաների շնորհիւ: Բայլչեիկների անհատ ճատերը մարավում են մեծ դժվարությամբ: Հենց դրանով է բացատրվում Թիֆլիսի բայլչեիկների «առանձին հակումը» դեպի դիսկուսիաները, և ընդհակառակն մենչևիկների ցանկությունը՝ ըստ հնարավորության «ազատվել» դիսկուսիայից: Սակայն վերև ասվածից բխում է միմիայն այն, վոր հեղափոխական սոցիալ-դեմոկրատների աշխատանքը Թիֆլիսի պրոլետարիատի սոցիալիստական լուսավորության ասպարեզում, չատ հաճախ և անխուսափելիորեն պետք է դրսևորվեր մենչևիզմի դեմ մղվող դադափաբական պայքարի ձևով: Այդ նկատառումով հա-

տուկ շահագրգռություն է ստանում Թեկւզ Թուցիկ վերլուծումը դադափաբական այն մըթնությունի, վորի դեմ նախ և առաջ պետք էր պայքար մղել և վորն ստեղծում են Թիֆլիսի մենչեիկները, վորոնք առայժմ դեռ գերակշռում են Թիֆլիսում: Այդ մթնությունը կարելի յե վորակել վորպես լիկվիդատորական, լիկվիդատորական վոչ միայն կազմակերպչական իմաստով, այլև տակտիկական, այլև ծրագրային: Այդ մթնությունի բնութագրմամբ ել սկսենք մեր համառոտ ակնարկը Թիֆլիսի գործերի դրության մասին:

ԾՐԱԳՐԱՅԻՆ ԼԻԿՎԻԴԱՏՈՐՈՒԹՅՈՒՆ

Այն որդանը, վորտեղ արտացոլվում էր մենչևիկների «հասարակական կարծիքը», վրացական մենչևիկների մամուլն է: Թիֆլիզի մենչևիկների համառոտ հանդանակն արտահայտված է «Հրատապ հարցեր» հոդվածներում (տես «Ազրի» և «Դասացիսի» Թերթերի համարները*), այդ հոդվածների հեղինակը հանդիսանում է Թիֆլիսի ամենաազդեցիկ մենչևիկներից մեկը՝ Ան-ը**):

Անցնենք այդ հոդվածների շարադրությանը, վորոնք դադափաբապես նախապատրաստում են լիկվիդատորությունը Թիֆլիսում:

Վերահիշյալ հոգաբաներում հեղինակը ձեռնարկում է «բոլոր արժեքների վերադնահատմանը» /և դալիս է այն յեղրակացության, վոր կուսակցությունը (մանավանդ բայլէիկները) մոլորության մեջ է ընկել: Ինչ վերաբերում է նրա մի քանի ծրագրային և մանավանդ տակտիկական դրույթներին, հեղինակի կարծիքով անհրաժեշտ է «սրմատապես փոխել կուսակցական ամբողջ տակտիկան», հնարավոր դարձնելու համար «բուրժուազիայի և պրոլետարիատի ուժերի միացումը»՝ հեղափոխության հաղթանակի միակ պրավականը: Ի դեպ՝ թող խոսի ինքը հեղինակը:

*) «Աղբի» («Միտք») վրացական մենչեիկյան լեզու թերթ էր, վոր լույս էր տեսնում Թիֆլիսում 1908 թվականի հունվարի 24-ից մինչև մարտի 2-ը: Նա լույս էր տեսնում նաև ավելի ուշ՝ 1914 թվականի մարտի 1-ից մինչև հունիս:

«Դասացիկի» («Միկիդ») վրացական մենչեիկյան լեզու թերթ է, վոր լույս էր տեսնում Թիֆլիսում 1908 թվականի մարտի 4-ից մինչև 30-ը: ԽՄԲ.:

**) Ան-ը վրացական մենչեիկների առաջնորդ, ներկայումս սպիտակ վտարանդի Նոյ Ժորդանիայի դրական կեղծանունն է: ԽՄԲ.:

«Բայլէիկներն ապացուցեցին, — ասում է հեղինակը, — վոր նա — պրոլետարիատը — բուրժուական հեղափոխության մեջ պետք է իրականացնի իր ծրագրի ամբողջ մինիմումը: Սակայն, չե՞ վոր այդ մինիմումի սոցիալական մասի իրականացումը կկաշկանդեր բուրժուազիայի արտադրությունը, առաջ կբերեր ամբողջ բուրժուազիայի բողոքը, սկիզբը դնելով վիթխարի հակահեղափոխության... Ո՞վ կհամարձակվի պնդել, վոր ութթամյա բանվորական որվա իրականացումը համապատասխանում է ժամանակակից չլարդացած բուրժուազիայի շահերին»: Պարզ է, վոր «բայլէիկները մինիմումը ծրագրի իրականացումը սոսկ ղեկավարեցին» (տես «Աղբի» 1908 թվականի փետրվարի 17-ի համարը):

Իհարկե, ամբողջ մինիմում ծրագրի իրականացման մասին միայն բայլէիկները չեն, վոր խոսում էին: Պատմությունը, բացի ընդհանուր կուսակցականից, վոչ մի բայլէիկյան մինիմում ծրագիր չգիտի: Սակայն ավյալ ղեպվում այդ չեն հետաքրքիրը: Կարևոր է այն, վոր նկատի ունենալով «բուրժուազիայի չգարդացած լինելը» և այստեղից թղիող հակահեղափոխական վտանգը, մեր հեղինակը ծառանում է ծրագրի «սոցիալական մասի», վորպես «սոսկ ղեկավարեցիայի» դեմ,

վորը հավանորեն պետք է վերացնել Արքյունարե-
րության իրական դրության վոչ մի վերլուծում :
Մե-ը հավանորեն սխալ է արտահայտվում , ար-
դյունաբերության հետ մնալն անվանելով «բու-
ժուազիայի անդարդացածություն» : Վոչ մի թիվ ,
վոչ մի քիչ թե շատ լուրջ տվյալ չեք գտնի
նրա մոտ : Նա պարզապես յեղնում է իր այն
դրութից , թե բուրժուազիան չի հանդուրժի ութ-
ժամյա բանվորական որվա իրականացումը , մինչ
դեռ առանց «պրոլետարիատի և բուրժուազիայի
ուժերի միացման» հնարավոր չե հեղափոխու-
թյան հաղթանակը : Հետևապես կորչի ծրագրի
«սոցիալական մասը»...

Մենք ավելորդ ենք համարում ապացուցել
հեղինակի պնդումի անհեթեթությունը , մի պըն-
դում , վոր շարունակ բերում են սոցիալ-դեմոկ-
րատների դեմ մեր ժամանակվա լիբերալները :
Մեր կարծիքով միանգամայն բավական է քաղ-
վածք բերել նրանցից , վորպեսզի մարդ իսկույն
տեսնի Թիֆլիսի մենչևիկների դեմքը...

Սակայն մեր հեղինակը զինվում է ծրագրի
վոչ միայն «սոցիալական մասի» դեմ . նա չի
փախչում նաև նրա քաղաքական մասը , թեպետ
վոչ ուղղակի : Լսենք նրան . «միայն պրոլետա-

րիատի կամ միմիայն բուրժուազիայի պայքա-
րը»^{*)} վոչ մի դեպքում չի ընկճի ռեակցիային...
Պարզ է , վոր նրանց ուժի միացումը կամ ընդհա-
նուր նպատակի ուղղված մի այլ կոմբինացիա
կազմում է ռեակցիայի դեմ հաղթանակ տանելու
միակ ուղին»... Ռեակցիայի պարտությունը ,
սահմանադրության նվաճումը , վերջինիս կեն-
սագործումը կախված է բուրժուազիայի և պրո-
լետարիատի ուժերի դիտակից միավորումից ,
դրանք մի ընդհանուր նպատակի ուղղելուց...» :
Պրոլետարիատը պետք է իր անհատությունը ա-
ռաջ ընթանա այնպես , վոր չթուլացնի ընդհանուր
շարժումը , սակայն վորովհետև «բուրժուազիայի
մոտակա պահանջը կարող է լինել միմիայն չա-
փալոթ սահմանադրություն» , ապա ակներև է ,
վոր պրոլետարիատի պարտականությունն է՝ մի
կողմ թողնել իր «ուաղիկալ սահմանադրությու-
նը» , յեթե նա չի ուզում «թուլացնել ընդհանուր
շարժումն իր անհատությամբ» , կազմալուծել
«բուրժուազիայի և պրոլետարիատի ուժերի դի-
տակից ընթացքը դեպի մի ընդհանուր նպատակ» ,

*) «Բուրժուազիա» ասելով հեղինակն ամեն տեղ հաս-
կանում է միջին լիբերալ բուրժուազիա , վորի իդեոլոգի-
ան կադետները :

-մի խոսքով, յեթե նա չի ուզում նախապատ-
րաստել հակահեղափոխութեան հաղթանակը
(տես «Դասացիկիսի», 1908 թվականի № 4) :

Յեզրակացութիւնը պարզ է. կորչի դեմոկ-
րատիկ հանրապետութիւնը, կեցցե «ընդհանուր
չարժումը» և ... «չափաւոր սահմանադրութիւ-
նը», հարկավ հեղափոխութեան «հաղթանակի
չահերի» համար... Ինչպես տեսնում եք մեր
առջև նախկին սոց.-դեմոկրատ Վասիլյեվի*)
հայտնի հոդվածի («Տավարիչ», 1906 թ.) վատ
վերապատմումը «դասակարգերի միավորման»
մասին, պրոլետարիատի դասակարգային խնդիր-
ները ժամանակավորապես մոռանալու մասին,
դեմոկրատական հանրապետութիւնը վերացնելու
մասին և այլն :

Տարբերութիւնն այն է, վոր Վասիլյեվը խո-
սում էր ուղղակի և պարզորոշ, իսկ Ան-ը ամա-
չում է քավակնանչափ վորոշակի խոսելուց : Ներ-

*) Ն. Վ. Վասիլյեվը հայտնի մենչևիկի է, վոր մոտ էր
Պլեխանովին : Յերբ Պլեխանովը 1906 թվականին հանդես
յեկավ ձախ լիբերալներէ «Տավարիչ» թերթում, առաջար-
կելով սոցիալ-դեմոկրատներէ և կադետներէ ընդհանուր
պլատֆորմա Պետական Դումայի ընտրութիւններէ ժամա-

կայումս մենք ժամանակ և ցանկութիւն չունենք
քննելու այդ ամբողջ լիբերալ թոթովանքը, վորը
հիմնականում արդեն վաղուց քննվել և դնահատ-
վել է ուստական սոցիալ-դեմոկրատական մամու-
լում : Մենք կուզեյինք միմիայն իրերն անվանել
իրենց սեփական անուններով՝ մեր հեղինակի
ծրագրային վարժութիւնները, վորոնք ընդունել
եյին Թիֆլիսի մենչևիկները վորպես «նոր» ֆրակ-
ցիոն մանիֆեստ, հանդիսանում են կուսակ-
ցութեան միմիամ ծրագրի վերացումը, վերա-
ցում, վոր պահանջում է հարմարեցնել մեր ծրա-
գիրը կադետներէ ծրագրին :

Թիֆլիսի մենչևիկներէ «նոր» ծրագրից անց-
նենք նրանց «նոր տակտիկային» :

նակ, Ն. Վասիլյեվը նոյն «Տավարիչ»-ի 142 համարում
(1906 թվականի դեկտեմբերի 17) դետեյց մի հոդված
«Ի՞նչ անել» վերնագրով, վորտեղ նա, վողջունելով Պլե-
խանովի յետույթը, հասցրել է վերջինս իր տրամաբանա-
կան վախճանին, յերևելով նրա այն կարծիքից, վոր դա-
սակարգային պայքարը կործանիչ է, հանցագործութիւն
է : «Հասել է ժամանակը հրաժարվելու լավագույն ծրա-
գրերից և միաձուլվելու մի սահմանադրական կուսակցու-
թեան մեջ» : Լենինը հենց այն ժամանակ տվեց Ն. Վասիլ-
յեվի քաղաքական դիրքի դնահատականը իր «Պլեխանովը և
Վասիլյեվը» հոդվածում (տես հատոր 10, էջ 236-241) :

Ընկ. ԱՆ-ն առանձնապես դժգոհ է կուսակցության տակտիկայից, վորը, նրա կարծիքով, անհրաժեշտ է «արմատապես փոխել» (տես «Դասակարգի», № 4): Ուստի՝ իր հոդվածների մեծ մասը նա նվիրում է այդ տակտիկայի քննադատությանը: Նա առանձնապես հարձակումներ է դրոծում հայտնի «պլեխանովյան ֆորմուլի» վրա («Ռուսաստանում հեղափոխությունը կհաղթի վորպես բանվորական շարժում կամ բնավ չի հաղթի»^{*)} և նույնացնելով այդ ֆորմուլապրոլետարիատի հեղեմոնիայի դրույթի հետ, յեղրակացնում է, վոր վերջինս քննադատության չի դիմանում: Այդ «ֆորմուլը» նա առաջարկում է փոխարինել «նոր» (հի՛ն) դրույթով, այն է, «միացնել բուրժուազիայի և պրոլետարիատի ուժերը» հոգուտ «բնդհանուր շարժման»... «դեպի մի ընդհանուր նպատակ»: Լսեցե՛ք՝ «Բուրժուական հեղափոխության մեջ պրոլետարիատի ղեկավար դերին վերաբերյալ դրույթը չի արդարանում վոչ Մարքսի տեսությունը, վոչ էլ պատմական փաստերով»: Հենվում են այն տեսության վրա, թե «պրոլետար-

իատը իր սեփական ձեռքով չի կարող կառուցել իր սեփական թշնամիների կարգերը: Հեռուապես, բուրժուական հեղափոխության ղեկավարումը պրոլետարիատի կողմից անհնարին բան է»:

Պատմական փաստերը վկայակոչելը, թե «մեր հեղափոխությունը միևնույն ժամանակ մեր բանվորական շարժումն է, չնայած դրան, հեղափոխությունը չհաղթեց: Պարզ է, վոր Պլեխանովի ֆորմուլը չարդարացավ»: (Տես «Այլը», № 17): Կարճ ու կտրուկ: Մնում է միայն արտոնալ դերմանական սոցիալ-դեմոկրատական կուսակցությունը, վորը դեռևս Լոնդոնի համագումարին իր ուղարկած վոդյույնի նախկում բնդունել էր (յերևի թեթևամտությունից), վոր մեր հեղափոխության մեջ պրոլետարիատի ղեկավար դերը լիովին արդարանում է, թե «Մարքսի տեսությունը», և թե «պատմական փաստերով»: Մենք էլ չենք խոսում մեր (դժբախտ) կուսակցության մասին... Սակայն ինչով է փոխարինում մեր հեղինակը պրոլետարիատի ղեկավար դերը: Դրա փոխարեն ինչ է առաջարկում պրոլետարիատին: «Միմիայն պրոլետարիատի կամ միմիայն բուրժուազիայի պաշարը — ասում է ԱՆ-ը — վոչ մի դեպքում չի ընկճի ռեակցիային... Պարզ է, վոր նրանց ուժերի միացումը, այս կամ այն կոմբինա-

*) Պլեխանովի խոսքերը՝ ասված Պարիզի մեջապահին սոցիալիստական կոնգրեսում 1899 թվականին 1908 թ.

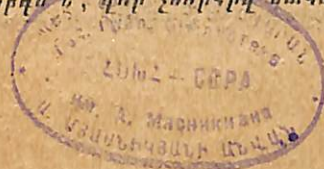
ցիան և նրանց ուղղումը դեպի մի ընդհանուր նպատակ կազմում է ունակցիային հաղթելու միակ ուղին»։ Ընդհանրապես՝ «պրոլետարիատը պետք է գործի այնպես, վոր իր անհաշտությամբ չթուլացնի ընդհանուր շարժումը»... (տես Դասացկիսիք, № 4)։ Վորովհետև, հավատացնում է հեղինակը, «վորքան թույլ լինի պրոլետարիատի ու բուրժուազիայի միջև տեղի ունեցող դատակարգային պայքարը, այնքան ավելի հաղթական կլինի բուրժուական հեղափոխությունը, հարկավ, մյուս հավասար պայմաններում» (տես «Աղբի» № 19)։

Ուրիշ «ինչ հավասար պայմանների մասին» է խոսում հեղինակը, ալլահը դիտել։ Պարզ է միայն մի բան. նա քարոզում է թուլացնել դատակարգային պայքարը հոգուտ... հեղափոխության։ Մեր ամբողջ հեղափոխությունը հաստատված այն դրույթը, թե այդ հեղափոխության հաղթանակն այնքան ավելի լրիվ կլինի, վորքան հեղափոխությունը հենվի պրոլետարիատի դատակարգային պայքարի վրա, վորն իր հետևից տանում է գյուղի չքավորներին՝ ընդդեմ կալվածատերերի և լիբերալ բուրժուաների, այդ դրույթը մեր հեղինակի համար մնացել է յոթը կնիքով կնքված մի դադանիք։ «Պրոլետարիատի ուժերի

միացումը բուրժուազիայի ուժերի հետ»—հաս թե վորտեղ է գտնում Ան—ը «հեղափոխության հաղթանակի միակ գրավականը»։

Սակայն այդ ի՞նչ բուրժուազիա չէ, վորի վրա այնքան մեծ հույսեր են դնում մեր հեղինակը։ Լսեցե՛ք՝ «Ռեակցիոներները, ասում է մեր հեղինակը, առանձնապես ուժեղ պայքար են մղում կադետների կուսակցության դեմ... վորովհետև... Ռուսաստանի ապագա տերերը առաջ են դալիս նույն այն միջակ դատակարգից, վորի լուրջ ուղղիան արտահայտում են կադետները։ Ռեակցիոներների ձեռքից պետական իշխանությունը ընդունակ է խլել միմիայն տիրապետություն համար հասունացած միջակ բուրժուազիան։ Այդ դատակարգը հանդիսանում է նրանց ուղղակի մըրցակիցը, վորովհետև ունակցիոներները նրանից վախենում են ամենից ավելի։ Ընդհանրապես «բուրժուազիայի հեղափոխություններում հետադիմական դուրս վախենում եր վուչ այնքան հեղափոխականներից, վորքան չափավոր բուրժուազիայից։ Ինչու։ Վորովհետև, ինչպես ասացինք, միմիայն այդ դատակարգն է կառավարման սանձը հին ուժի մի ձեռքից ընդունողը։ Հետևապես հենց այդ դատակարգն է, վոր չորհրդի սահմանադրու-

1007
30193

ցիան և նրանց ուղղումը դեպի մի ընդհանուր նպատակ կազմում է ռեակցիային հաղթելու միակ ուղին»։ Ընդհանրին՝ «պրոլետարիատը պետք է դորժի անպակաս, վոր իր անհաշտությամբ չթուլացնի ընդհանուր շարժումը»... (տես Դասացկիսի», № 4)։ Վորովհետև, հավատացնում է հեղինակը, «վորքան թույլ լինի պրոլետարիատի ու բուրժուազիայի միջև տեղի ունեցող դասակարգային պայքարը, այնքան ավելի հաղթական կլինի բուրժուական հեղափոխությունը, հարկավ, մյուս հավասար պայմաններում» (տես «Աղբի» № 19)։

Ուրիշ «ի՞նչ հավասար պայմանների մասին» է խոսում հեղինակը, ալլահը գիտե։ Պարզ է միայն մի բան. նա քարոզում է թուլացնել դասակարգային պայքարը հոգուտ... հեղափոխության։ Մեր ամբողջ հեղափոխությունը հաստատված այն դրույթը, թե այդ հեղափոխության հաղթանակն այնքան ավելի լրիվ կլինի, վորքան հեղափոխությունը հենվի պրոլետարիատի դասակարգային պայքարի վրա, վորն իր հետևից տանում է գյուղի չքավորներին՝ ընդդեմ կալվածատերերի և լիբերալ բուրժուաների, այդ դրույթը մեր հեղինակի համար մնացել է յոթը կնիքով կնքված մի դադանիք։ «Պրոլետարիատի ուժերի

միացումը բուրժուազիայի ուժերի հետ»—ահա թե վորտեղ է գտնում Սևը «հեղափոխության հաղթանակի միակ գրավականը»։

Սակայն այդ ի՞նչ բուրժուազիա չէ, վորի վրա այնքան մեծ հույսեր է դնում մեր հեղինակը։ Լսեցե՛ք՝ «Ռեակցիոներները, ասում է մեր հեղինակը, ատանձնապես ուժեղ պայքար են մղում կադեաների կուսակցության դեմ... վորովհետև... Ռուսաստանի ապագա տերերը առաջ են դալիս նույն այն միջակ դասակարգից, վորի լեդեոլդիան արտահայտում են կադետները։ Ռեակցիոներների ձեռքից պետական իշխանությունը ընդունակ է խլել միմիայն տիրապետություն համար հասունացած միջակ բուրժուազիան։ Այդ դասակարգը հանդիսանում է նրանց ուղղակի մրցակիցը, վորովհետև ռեակցիոներները նրանից վախենում են ամենից ավելի։ Ընդհանրապես «բուրժուազիայի հեղափոխություններում հետադիմական դասը վախենում էր վոչ այնքան հեղափոխականներից, վորքան չափավոր բուրժուազիայից։ Ինչու»։ Վորովհետև, ինչպես ասացինք, միմիայն այդ դասակարգն է կառավարման սանձը հին ռեժիմի ձեռքից ընդունողը։ Հետևապես հենց այդ դասակարգն է, վոր չորհրդի սահմանադրու-

1007
30193

թյան չափափության, կոչված է նոր իրավա-
կարգն ընդունելի դարձնել հակադաս մեծամաս-
նության համար, կոչված է այդպիսով վոչնչաց-
նել ռեակցիայի հողը» (տես «Ազրի» № 24) : Սա-
կայն վերոկենտե «բուրժուազիան առանց պրո-
լետարիատի չի կարող նոր կարգեր հաստատել»,
ուստի «պետք է վոր պրոլետարիատը պաշտպանի
բուրժուական ուղղիցիան» («Ռասացկիսի») :

Այդպես ուրեմն «չափավոր» կադետական
սահմանադրություն, իր «չափավոր» միակետա-
կան սահմանադրությամբ — ահա թե ինչն է փըր-
կելու մեր հեղափոխությունը : Իսկ գյուղացիու-
թյո՞ւնը, ինչ դեր ունի հեղափոխության մեջ :
«Իհարկե, ասում է մեր հեղինակը, գյուղացիու-
թյունը իրանվում է շարժմանը և ատրեբային
բնույթ է տալիս նրան. սակայն վճռական դեր
պետք է խաղան միայն ժամանակակից յերկու դա-
տակարգերը — չափավոր բուրժուազիան և պրոլե-
տարիատը» («Ռասացկիսի» № 4) : Այսպես ուրեմն
դուրս է գալիս, վոր ավելորդ է առանձնապես
հույս դնել գյուղացիության վրա :

Ամեն ինչ պարզ է : Հեղափոխության հաղթա-
նակի համար հարկավոր է կադետական չափավոր
բուրժուազիան, չափավոր սահմանադրությամբ :

Մեկայն նա ընդունակ չէ հաղթելու, նրան պետք
է պրոլետարիատի ոգնությունը : Պրոլետարիատը
պետք է ոգնի նրան, վերովհետև նա չունի մեկը,
ներառյալ գյուղացիությունը, վորի վրա կարո-
ղանա հույս դնել, բացի չափավոր բուրժուազիա-
յից : Հենց այդ պատճառով էլ նա պետք է մի
կողմ թողնի իր անհաշտությունը, ձեռք մեկնելով
չափավոր բուրժուազիային, ընդհանուր պայքար
մղի կադետական չափավոր սահմանադրության
համար : Մնացածն ինքն իրեն կգա : Կուսակցու-
թյունը մոլորվում է, հեղափոխության հաղթա-
նակի գրավականը համարելով բանվորների և
գյուղացիների պայքարը չափավոր բուրժուա-
զիայի և ճորտատերերի դեմ : Մի խոսքով,
փոխանակ իր հետեվից գյուղացիներին առ-
նող պրոլետարիատի ղեկավար դերին՝ կադետա-
կան բուրժուազիայի ղեկավար դերին՝ կադետա-
կան բուրժուազիայի ղեկավար դերը, վորն իր
հետևից քաշ է տալիս պրոլետարիատին : Այս է
Թիֆլիսի մենչևիկների «նոր» տակտիկան : Մեր
կարծիքով՝ կարելի չէ և քննելու այս ամբողջ լի-
բերալ հնուարին : Անհրաժեշտ է միայն մատնանշել,
վոր Թիֆլիսի մենչևիկների «նոր» տակտիկան
հանդիսանում է հեղափոխությամբ հաստատված

կուսակցական տակտիկայի վերացումը, այդ
տակտիկայի, վերջ պահանջում է պրոլետար
յան դարձնել կադրական չափավոր բաժնի
գրայի պաշտ:

И. СТАЛИН
Письмо с Кавказа

ԳԻՆԸ 15 ԿՈԳ.

Խմբագրող՝ Լ. Աթայան
Սրբագրիչներ՝ Հ. Սաթիկյան, Ա. Ճուղուրյան
Գառվեր 1366 Գառվեր 7462(բ), հրատ. 2190, տիրած 7

Հանձնված է արտագրության 21/IV 1932 թ. Ստ.
Ստորագրված է տպելու 26 Ապրիլի

2013

ՀՀ Ազգային գրադարան

NL0181784

